

การประชุมข้างเคียงกับการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ ครั้งที่ 12 เรื่อง “การจัดการแนวปะการังเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันของแนวปะการังต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ : ความก้าวหน้าและประเด็นสำคัญที่มุ่งสู่เป้าประสงค์ไอซี 10”

Managing coral reefs for resilience to climate change: Progress made and key priorities towards meeting Aichi target 10”

การประชุมครั้งนี้ เป็นการประชุมข้างเคียงกับการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพครั้งที่ 12 จัดขึ้นในวันที่ 10 ตุลาคม 2557 ณ Alpensia Convention Center กรุงเทพมหานคร ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี โดยมี International Coral Reef Initiative (ICRI) และ United Nation Environment Program (UNEP) เป็นเจ้าภาพจัดงาน มีนักวิชาการรวมประมาณ 30 คน ร่วมประชุม การประชุมนี้มีจุดประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการแนวปะการังเพื่อเพิ่มภูมิคุ้มกันให้กับระบบนิเวศแนวปะการังซึ่งได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีการนำเสนอ (power point presentation) และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการนี้นายนิพนธ์ พงศ์สุวรรณ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านวิจัยทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง ได้นำเสนอเรื่องการใช้ปัจจัยชี้วัดทางด้านภูมิคุ้มกันในการวางแผนจัดการแนวปะการังในประเทศไทย

มีการนำเสนอความก้าวหน้าในการพัฒนาปัจจัยชี้วัดภูมิคุ้มกัน (resilience indicators) เพื่อนำมาใช้ในการศึกษาศักยภาพภูมิคุ้มกันของแนวปะการังต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ อันจะนำไปประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจในกระบวนการจัดการแนวปะการังเชิงพื้นที่ทั้งในระดับท้องถิ่น (local scale) และระดับที่กว้างขึ้น (large scale) ตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้แนวปะการังสามารถปรับตัวและฟื้นตัวได้ตามธรรมชาติในสภาวะที่มีแรงกดดันจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ปัจจัยชี้วัดภูมิคุ้มกันดังกล่าวมีทั้งตัวชี้วัดที่เป็นกระบวนการในระบบนิเวศ (ecological process) ตัวชี้วัดที่เป็นสื่อถึงผลกระทบจากธรรมชาติและมนุษย์ (natural and human impacts) และตัวชี้วัดที่เป็นศักยภาพในการบริหารจัดการ (management capacity) ในแต่ละประเทศอาจใช้ตัวชี้วัดภูมิคุ้มกันต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพระบบนิเวศ/ผลกระทบ/ศักยภาพการจัดการ รวมทั้งศักยภาพของนักวิชาการในการทำวิจัย สำหรับในประเทศไทย นักวิชาการของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้มีการพัฒนาและคัดเลือกตัวชี้วัด 24 ตัว (จาก 60 ตัวที่ได้มีการทบทวนกันในภาพรวม) มาใช้ในการศึกษาศักยภาพภูมิคุ้มกันของแนวปะการังในประเทศ ตัวอย่างตัวชี้วัด เช่น ปริมาณปะการังที่มีชีวิต ความหลากหลายของชนิดปะการัง ปริมาณปะการังที่สามารถต้านต่อการฟอกขาว ปริมาณปลาที่กินพืช ผลกระทบจากปลาดาวหนาม ผลกระทบจากตะกอน ผลกระทบจากการประมง ลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการต้านการฟอกขาวของปะการัง (คลื่น กระแสน้ำ การบดบังแสง ฯลฯ) และการดำเนินการจัดการป้องกันผลกระทบในพื้นที่ เป็นต้น ทั้งนี้ได้เน้นให้เห็นความสำคัญของการศึกษาในพื้นที่ที่เป็นเขตเชื่อมต่อพรมแดนระหว่างประเทศ เช่น บริเวณหมู่เกาะสุรินทร์ (จังหวัดระนอง) และหมู่เกาะเมอญูในเขตประเทศเมียนมาร์ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันของระบบนิเวศทางทะเลอย่างเด่นชัด

มีการนำเสนอรายงานสถานภาพแนวปะการังในแถบทะเลแคริบเบียน ซึ่งปะการังได้เสียหายไปกว่าครึ่งหนึ่งในระยะ 40 ปีที่ผ่านมา ในเรื่องนี้ได้ยกประเด็นความสำคัญของปลานกแก้วและหอยเม่นที่เป็นสัตว์สำคัญที่ครูดไถกินสาหร่ายเป็นอาหาร ซึ่งเป็นกระบวนการธรรมชาติที่สามารถลดปริมาณสาหร่ายที่ขึ้นปกคลุมปะการัง เปิดพื้นที่ว่างให้ตัวอ่อนปะการังลงเกาะเพื่อเจริญเติบโต พบว่าแนวปะการังที่ได้รับผลกระทบจากพายุเฮอริเคนและปะการังฟอกขาวสามารถฟื้นตัวเองตามธรรมชาติได้เร็ว

ในพื้นที่ที่มีปลานกแก้วและหอยเม่นในปริมาณที่เหมาะสม ทั้งนี้ในการบริหารจัดการในระดับภูมิภาค ทาง International Coral Reef Initiative (ICRI) ได้ยอมรับข้อเสนอแนะ (adoption of recommendation) จากการประชุมทั่วไปของ ICRI ในปี พ.ศ. 2556 ที่ประเทศเบลิจ และกระตุ้นให้ทุกประเทศให้ความสำคัญกับปัญหาการประมงปลานกแก้วและการอนุรักษ์ปลานกแก้ว โดยในการประชุมครั้งนั้นได้มีการพิจารณาที่จะเสนอให้ปลานกแก้วถูกระบุในบัญชี Annex 2 หรือ 3 ของ SPAW protocol (Specially Protected Areas and Wildlife - SPAW, 1990)

นอกจากนี้ ยังมีการนำเสนองานวิจัยภูมิคุ้มกันของแนวปะการังเพื่อใช้ในการจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเลในหมู่เกาะทางตอนใต้ของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งใช้ตัวชี้วัดน้อยกว่าในประเทศไทย

ในการประชุมสัมมนาครั้งนี้ นายนิพนธ์ พงศ์สุวรรณได้มีโอกาสนำเสนองานวิจัยทางด้านภูมิคุ้มกันของแนวปะการัง ซึ่งนักวิชาการของสถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ชายฝั่งทะเล และป่าชายเลน กำลังเริ่มดำเนินงานด้านนี้ ได้รับความสนใจที่ประชุมมาก ได้แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และเห็นช่องว่างของงานวิจัยและการจัดการแนวปะการังของประเทศเรา เช่น ปัญหาในหลายพื้นที่ที่มีปริมาณปลานกแก้วลดลงไป เป็นเหตุให้สาหร่ายขึ้นคลุมซากปะการัง ทำให้ตัวอ่อนปะการังลงเกาะพื้นที่เพื่อเจริญเติบโตใหม่เป็นไปได้ยากขึ้น การฟื้นตัวของแนวปะการังตามธรรมชาติจะชะงัก ดังนั้น การศึกษาวิจัยด้านประชากรของปลานกแก้วและการบริหารจัดการผลกระทบที่เกิดกับปลานกแก้วจึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องดำเนินการ

อนึ่ง ศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลที่อยู่ทางฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทยดำเนินงานกำลังดำเนินงานวิจัยศึกษาภูมิคุ้มกันของแนวปะการัง โดยตั้งเป้าหมายสำรวจครอบคลุมแนวปะการังทั่วประเทศและใช้เวลาดำเนินงานในระยะ 3 ปี งานวิจัยนี้จะสามารถทำแผนที่ที่บ่งบอกศักยภาพของภูมิคุ้มกันของแนวปะการังทั่วประเทศ ซึ่งจะนำไปใช้ในการทำแผนจัดการเชิงพื้นที่ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น รู้ว่าแหล่งไหนเป็นพื้นที่สำคัญที่ต้องติดตามศึกษาและดูแลอย่างเข้มข้น แหล่งไหนที่ต้องการฟื้นฟูโดยอาศัยเทคนิคพิเศษเฉพาะทาง เป็นต้น